Politiska länsprogram 2026-2030

Långversionen

Antagen av förbundsårsmötet 28 mars 2026

Hälso- och sjukvård

LIBERALA GRUNDPRINCIPER FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

- Vården ska vara jämlik. Var och en har rätt till god vård och omsorg oavsett bakgrund, kön, ålder, ekonomi eller bostadsort. Vård och omsorg ska i huvudsak betalas över skattsedeln och ska alltid organiseras utifrån individens behov.
- Vårdgarantin är en rättighetslagstiftning och ska följas. Klarar inte Region Värmland av sitt uppdrag ska vård erbjudas på hos annan vårdgivare.
- Liberalerna vill säkerställa en vård av hög kvalitet! Det ska ställas höga krav på tillsyn och uppföljning av såväl vårdens kvalitet som att sjukvårdens resurser används på ett korrekt och effektivt sätt.
- Vi har drivit igenom en nollvision mot undvikbara patientskador och vårdrelaterade skador. Nu ska vi säkerställa att nollvisionen efterlevs.
- Vård, behandling och rehabilitering av fysiska och psykiska sjukdomar ska ges på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Värmlänningarna ska få vård efter behov. Vi vill införa ”kloka kliniska val” brett i hela vården för att vi tillsammans ska sluta göra sådant som är onödigt för patienten och dyrt för skattebetalarna.
- För oss är det viktigt att de värmländska patienterna själva har rätt att välja skattefinansierad vårdgivare. Offentlig som privata, i Värmland, i ett annat län eller i ett EU-land.
- Många av de klagomål som lämnas på vården i Värmland är kopplat till bemötande. Att vi får in respons är viktigt för att fler ska få förtroende för oss.
- Hälso- och sjukvården måste se patienternas respons som en grund i ett förbättringsarbete – vi vill att de som besöker vården ska svara på en kort enkät.
- Bevara och utveckla det samordnade högkostnadsskyddet. Det är ett ekonomiskt skydd för våra sjukaste och mest vårdbehövande värmlänningar.

- Den regionala vården och de privata vårdgivarna ska ha datasystem som kan ”prata” med varandra, så att journaler och labbresultat enkelt kan delas mellan vårdgivare.
- Vi vill se fler AI verktyg inom vården och att Värmland bidrar till att utveckla fler system. Det stärker vårdens kvalitet och minskar risken för misstag.
- Jämställdhetsperspektivet ska utvecklas i hälso- och sjukvården. Till exempel all vårdrelaterad statistik ska analyseras ur ett genusperspektiv.

PERSONCENTRERAD VÅRD

- Alla ska ha rätt till en namngiven läkare. Det vill vi lagstifta om.
- Särskild hänsyn ska tas till dem med störst behov och som är särskilt utsatta.
- Vi vill att den digitala och tekniska utvecklingen ska gå hand i hand med hälso- och sjukvården.
- Inflytande och delaktighet. Vården ska vara sömlös så att patienten inte ska behöva bekymra sig för vilken vårdenhet/aktör de ska kontakta härnäst.
- Inför mobila vårdteam för att förbättra tillgången till vård i hemmet.
- Självbestämmande och värdighet är viktigt också i livets slutskede. Samtidigt måste den palliativ vård stärkas kraftigt.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH ARBETSMILJÖ

- Region Värmland ska vara en attraktiv arbetsgivare
- Erbjuda fler specialistutbildningar och kompetensutveckling.
- Lönen ska primärt påverkas av ansvar, erfarenhet och engagemang. De ska löna sig att vilja utveckla sin arbetsplats och vidareutbilda sig.
- Region Värmland ska arbeta för att bryta könssegregerade yrkesroller. Som stor offentliga arbetsgivare har vi ett ansvar att vara ett föredöme.
- Utveckla arbetet med introduktion och handledning av nyanställda och nyexaminerade.
- Vi vill erbjuda fler läkarstudenter och utländska läkare i valideringsprocessen anställning som läkarassistenter.
- Låt personal högre upp i åldrarna arbeta kvar längre och låt dem bli mentorer för nyanställda i Region Värmland.
- Starta reaktiveringskurser för legitimerad tidigare anställd personal för att återvända till vården.
- Det ska vara möjligt att göra lönekarriär utan att behöva ta en administrativ roll, exempelvis bli chef.
- Både inom ledarskap och som specialistfunktioner.
- Vi ska ha en god arbetsmiljö. Det systematiska arbetsmiljöarbetet är en viktig nyckel i arbetet. Det kräver rimliga scheman, delaktighet på sin arbetsplats och ett inlyssnande ledarskap.
- Vi vill att Region Värmland ska ha ett inkluderande ledarskap.
- Arbeta aktivt för att förbättra medarbetarnas digitala arbetsmiljö.

- Samordning mellan region, universitet och socialstyrelse är särskilt viktig för att underlätta valideringsprocesser för legitimerad sjukvårdspersonal med utländsk utbildning.
- Bryt Region Värmlands beroende av hyrläkare. Endast i undantagsfall ska det vara tillåtet.
- Region Värmland ska aktivt ta mot fler praktikanter och studenter för locka unga till vårdyrket.

VÅRDCENTRALEN – NAVET I DEN VÄRMLÄNDSKA VÅRDEN

- Det ska vara nära till sin vårdcentral var än man bor i Värmland.
- Vården ska känna dig vid namn. Vi vill att alla värmlänningar ska ha en namngiven läkare.
- Det ska vara lätt att komma i kontakt med sin vårdcentral samma dag som man söker den, om så via telefon, digitalt eller fysiskt. Patients förutsättningar ska styra kontaktväg.
- Vi vill återöppna receptioner på vårdcentralerna igen, för att möjliggöra att kunna boka tid direkt i luckan.
- Vi vill att värmlänningarna i första hand ska vända sig till vårdcentralen. Det är navet i den värmländska vården.
- Det ska vara lätt att få hjälp vid psykisk ohälsa. Psykiatrisk kompetens ska finnas på alla vårdcentraler i länet.
- Vi vill underlätta för vårdcentralerna att ha digitala vårdbesök.
- Vi vill arbeta för att fler specialistundersökningar sker ute på länets vårdcentraler.
- Vi vill se mobila team i hela Värmland. På så sätt behöver färre besöka akuten i onödan.
- Vi vill se ökad kontakt mellan den namngiven läkaren och den kommunala hälso- och sjukvården. Samarbetet är helt avgörande för att patienten ska få god vård och inte hamna mellan ”stolarna”.
- Vi vill att vårdcentralerna arbetar mer aktivt med att motverka den psykiska ohälsan. Fler psykologer och kuratorer ska anställas.
- En avgift per vårdtillfälle. Om man besöker hänvisas från en vårdenhet till en annan ska man endast betala en patientavgift.

VÅRDVAL

- Stärk patientens rätt att välja vård. Vi vill utveckla och bredda vårdvalen så att fler patienter kan välja vårdgivare. Valfrihet och mångfald av utförare skapar drivkrafter för bättre kvalitet, innovation och ett mer patientfokuserat arbetssätt.
- Ersättningssystem som belönar resultat och tillgänglighet. Ersättningen ska utformas så att vårdgivare som levererar hög kvalitet, goda medicinska resultat och korta väntetider premieras. Resurserna ska följa patienten och skapa rätt incitament för effektiv och tillgänglig vård.
- Skarp uppföljning och transparens. Alla vårdval ska följas upp med tydliga kvalitetskrav och öppna resultat. Patienter ska kunna jämföra vårdgivare och skattemedel ska användas där de gör störst nytta för patienterna.

- Vi anser att samverkan och konkurrens mellan vårdaktörer stimulerar innovation och kvalitet.
- Fler vårdval ska kunna stimulera tillgänglighet och styra rätt vård mot rätt behov. Exempelvis vill ha fler kvällsöppna vårdcentraler.
- Under kommande mandatperiod kommer vi att prioritera vårdval BUP, vårdval psykiatri, vårdval KBT, vårdval gynekologi.
- Skärp kontrollerna av vårdaktörer i Värmland, så att välfärdsbrottsligheten tidigt upptäcks.
- De vårdgivare som inte lever upp till kvalitetskrav och inte åtgärdar brister ska bli av med tillstånd och avtal om att bedriva vård.
- Vi vill ha konkurrensneutralitet mellan regionens egna vårdcentraler och det privata.

BUP OCH PSYKIATRI

- Övergången mellan BUP och vuxenpsykiatrin måste bli bättre. Inga snabba bryt, utan det ska ske i den ungas takt.
- Elevhälsan, ungdomsmottagningar och ”Första linjen” för råd, stöd och behandling av barn och unga ska utvecklas i hela Värmland. Fokus ska vara på att fånga upp psykisk ohälsa snabbt och stötta i det förebyggande arbetet.
- Under alldeles för lång tid har Region Värmland inte klarat av att leva upp till lagen om vårdgarantin, därför måste krafttag tas för att korta köerna och säkerställa värmlänningarnas rättigheter.
- Vi vill se vårdval BUP, vårdval psykiatri och vårdval KBT för att korta köerna till vården och stärka patientmakten att välja sin vårdgivare.
- Vi vill att man ska ha rätt till en fast vårdkontakt för alla de som är i kontakt med psykiatrin eller BUP.
- Stärkt psykiatri för att motverka återfall. Ingen ska lämnas ensam efter utskrivning.
- Vi vill utöka antalet vårdplatser inom slutenvårdspsykiatrin. Den som är i behov av att läggas in ska veta att det finns plats.
- Många barn och unga växer idag upp i algoritmernas värld (sociala medier). Vi måste minska skärmberoendet för att stärka den psykiska hälsan.
- Utveckla telefonrådgivningen 1177 så att de har ett särskilt spår för dem som behöver psykiatrisk rådgivning.
- Den som är i akut kris ska i första hand omhändertas av vården, inte av polisen.
- Vi vill att BUP och öppenpsykiatrin Karlstad får nya ändamålsenliga lokaler.
- Vi vill se psykiatriska bedömningsbilar i hela Värmland.
- Avgifterna för människor i tvångsvård bör avskaffas.

VÅRA TRE SJUKHUS CENTRALSJUKHUSET KARLSTAD, TORSBY SJUKHUS OCH ARVIKA SJUKHUS

- Värmland har idag olagligt långa köer inom hälso- och sjukvården. Vi vill därför upphandla mer vård för att minska vårdskulden.

- Alla Värmlands tre sjukhus behövs, nu och i framtiden.
- Vi vill öppna fler vårdplatser för att säkerställa att vi har rätt antal platser utifrån värmlänningarnas behov. Ingen ska behöva fastna på akuten oskäligt länge.
- Vi vill ha fler mellanvårdsavdelningar i hela Värmland. Under kommande mandatperiod vill vi öppna avdelningar i Sunne och Filipstad.
- Bygg ut avancerad sjukvård i hemmet (ASIH). Det ger möjlighet till kostnadseffektiv vård som patienten är mer nöjd med. Särskilt värdefullt vid palliativ vård.

DIGITAL VÅRD

- Fortsätta utveckla 1177.se så att det blir användarvänligt och enklare att hitta Region Värmlands vårdutbud.
- Vi vill att Region Värmlands digitala vårdcentral ska vara öppet dygnet runt och att man ska kunna komma i kontakt med fler professioner. Den behöver även bli känd bland värmlänningarna.
- Journaler och läkemedelslistor behöver enklare kunna delas mellan olika vårdgivare.
- Underlätta så att man kan ge annan person fullmakt för kontakt med sjukvården och inloggning till 1177.se
- Vi vill ta bort utomlänsersättningen. Vi vill satsa på kvalitet före snabba och onödiga digitala vårdmöten.

FÖREBYGGANDE OCH HÄLSOFRÄMJANDE FRISKVÅRD

- Stöd ska erbjudas dem som vill förbättra sina levnadsvanor och förebygga och behandla sjukdomar, i samarbete med civilsamhället.
- Tandhälsan ska vara en naturlig del av folkhälsan.
- Det finns idag stora skillnader i folkhälsa mellan olika grupper i Värmland. Lägg särskilt fokus på folkhälsoarbetet där skillnaderna är som störst.
- Vi vill ha fortsatt och utökat samarbete med den idéburna sektorn.
- Vi vill att fler ska ha möjligheten att delta i regionens screeningprogram bl.a. genom hemtester.
- På sikt vill vi erbjuda hälsosamtal med värmlänningarna, för att tidigt fånga upp eventuella riskfaktorer eller sjukdomar.
- Vi vill att regionen finansierar vaccinering av bältros till dess staten tar över kostnaden. Det är ett av många viktiga sätt för att minska risken för demens.
- Vi vill stärka familjestödet via BVC för att stärka föräldrarollen och barnens hälsa.
- Vi vill att BVC tillsammans med kommunen arbetar mer med hembesöksprogram. För att tidigt kunna upptäcka riskfaktorer och motverka ohälsa.
- Vi vill se fler familjecentraler i Värmland.
- Utvecklingen av antibiotikaresistens hotar folkhälsan. Sverige ska arbeta i EU och globalt för en ansvarsfull antibiotikaanvändning, både bland människor och på djur, baserad på medicinska

bedömningar.

- All förebyggande och hälsofrämjande friskvård ska vara evidensbaserad och med beprövad erfarenhet.

REHABILITERING, HABILITERING OCH HJÄLPMEDEL

- Vi vill arbeta för en effektiv och väl utbyggd rehabilitering och habilitering i hela länet.
- Samarbetet mellan det offentliga regionen och de privata vårdgivarna måste fungera. Alla har en viktig roll för att stärka värmlänningarnas möjlighet till ett självständigt liv.
- Varmbassängsrehabiliteringen i hela länet måste fungera. Kapaciteten måste säkerställas.
- Vi ser investeringar i rehabilitering och habilitering som sociala investeringar. Initial kostnad, men stora samhällsekonomiska vinster.
- Säkerställ tillgängligheten till fysioterapeuter och arbetsterapeuter.
- Fördjupa samarbetet mellan Försäkringskassan och sjukvården för att säkerställa att individuellt anpassade rehabiliteringsinsatser sätts in tidigt.
- Hjälpmedel ska vara anpassade efter individens behov. Det ska finnas valfrihet i att välja vilka hjälpmedel mellan olika hjälpmedel.
- Vi måste fokusera mer på fritidshjälpmedel. Det gynnar hälsan och välmåendet.
- Vi vill att fler ska kunna vara delaktiga i sin vård genom hemmonitorering – så att man kan mäta sina värden hemma.
- Vi vill utreda möjligheten till en rehabiliteringscentrum vid Centralsjukhuset.

KVINNOSJUKVÅRD

- Vi vill se mer forskning om och fokus på kvinnosjukdomar, behandlingar och läkemedel.
- En föderska – en barnmorska
- Vi vill att fler IVF försök tillåts och subventioneras. Pengar ska inte avgöra om man får ett barn eller inte.
- Längtan efter det andra barnen kan vara lika stor som det första Likställ sekundär med primär ofrivillig barnlöshet.
- Båda kvinnorna i samkönat par ska kunna få barn.
- Höj åldersgräns för IVF försök.
- Vi vill ha en familjecentrerad förlossningsvård med en utvecklad efterkontroll.
- Vi säger nej till regionfinansierade hemförlossningar – vården är tryggheten för den födande och barnet.
- Kvinnor i klimakteriet ska få hjälp snabbare – höj kunskapen inom vården och korta köerna för hjälp.
- Kvinnan har rätt att bestämma över sin kropp. Aborträtten ska vara skyddad i grundlagen, ingen form av rätt till vårdvägran för vårdpersonal ska införas och Sverige ska verka internationellt för att rätten till abort erkänns som en del av de mänskliga rättigheterna.

ETT VÄRDIGT LIV – HELA LIVET

- Vi vill stärka den geriatriska kompetensen på våra vårdcentraler.
- Vi vill införa ett äldrevaccinationprogram (influensa, pneumokocker, difteri, stelkramp, kikhosta, bältros).
- Öka kunskapen inom vård och hemtjänst om psykisk ohälsa.
- Screening för psykisk ohälsa inom äldreomsorgen.
- Vi vill minska ensamheten bland de äldre genom bl.a. sociala aktiviteter tillsammans med civilsamhället. Projektet Unga i omsorger i Karlstad är ett föredöme i detta.

ANHÖRIGSTÖD

- Anhörigstödet ska utvecklas och synliggöras. Vi måste bli bättre på att stötta de som tar stort ansvar för sina nära och kära.
- Anhörigstödet ska vara individanpassat – vi är olika människor med olika behov.
- För att få anhörigvård ska man inte behöva gå genom sin sjuka närstående.
- Kallelsen till anhörigvård ska skickas i eget namn.
- Föräldrastöd ska erbjudas parallellt med att barnet får vårdinsatser.

TANDVÅRD

- Tänderna är en del av kroppen. Liberalerna vill på sikt att tandvården ska finansieras som vården i övrigt.
- Tandvårdsförsäkringen ska vara generell och stimulera till förebyggande åtgärder och regelbundna kontroller. Ingen ska tvingas avstå från tandvård på grund av låg inkomst.
- Tandvård för barn och ungdomar ska vara helt kostnadsfri.
- Tandvård ska finnas nära patienten i hela länet, både förebyggande och behandlande.
- Värna god tandhälsa för barn och ungdomar. Information om risker kring kost och tobak ska ges tidigt av Folktandvårdens personal och på BVC.
- Hemtjänst och äldreboende behöver mera kunskap och resurser för att hjälpa äldre och omsorgspatienter med munhygienen.
- Liberalerna ska arbeta för ett ökat samarbete mellan tandvård- sjuk- och äldrevård.
- Ett tandvårdsansvarigt ”Munhälsovårdsombud” ska finnas på alla särskilda boenden och inom LSS i våra kommuner.

Skola och utbildning

SKOLANS ORGANISERING

- Förstatliga skolan för större likvärdighet i skolan! Idag har vi 290 kommuner med olika ekonomiska möjligheter/begränsningar att investera i sina skolor.
- Vi vill göra om friskolesystemet från grunden. Vi vill bland annat öka transparensen och förbjuda vinstintresset. Pengarna ska gå till eleverna och inte till rika riskkapitalister.
- Utländskt ägande av svenska skolor ska fasas ut.
- Vi vill se maxtak på klasstorlekar i skolan! Ökad lärartäthet i klassrummet skapar en bättre undervisningsmiljö, där varje elev blir sedd och får det stöd den behöver.
- Stärk rektors ledarskap ytterligare. Rektorer måste både ha mandat och få stöd och stöttning i att kunna styra och leda skolans arbete, särskilt det pedagogiska ledarskapet.
- Resurser ska fördelas till skolorna utifrån socioekonomiska faktorer.
- Skolan och förskolan ska vara icke-konfessionell. Befintliga konfessionella skolor och förskolor ska omvandlas eller avvecklas samtidigt som det inrättas särskilda möjligheter för de nationella minoritetsprofilerna i enlighet med internationella konventioner.

TRYGGHET, STUDIERO OCH MÖJLIGHETER

- Elever som oroar sig för att bli trakasserade, kränkta eller utsatta i skolan kan inte fokusera på lektionen eller koppla av på rasterna. Vi vill införa nolltolerans mot stök och trakasserier och kräva att varje skola ska ha ett trygghetsteam. Lärare och annan personal ska ha ett tydligt mandat att ingripa. Ingen ska behöva gå till skolan och jobbet med en klump i magen.
- Återkommande språkliga aggressioner ska vara skäl för omplacering av eleven till en mindre klass/hjälpklass.
- Elever ska mötas av tydliga konsekvenser vid dåligt uppförande. Dagens disciplinära åtgärder, till exempel kvarsittning och utvisning ur klassrummet, behöver kompletteras. Exempelvis en elev som klottrar ska vara med och sanera efteråt.
- Att ställa krav är att bry sig! Ge elever ett tydligt kunskapsfokus och höga förväntningar. Elever som halkar efter ska få stöd, och elever som kan gå före ska få utmaningar.
- Ingen ska behöva bli hemmasittare! Vi vill se ett bättre samarbete mellan vårdnadshavare, skola, socialtjänst och BUP för att minska den problematiska skolfrånvaron i hela Värmland. Liberalerna är för ett nationellt frånvaroregister.
- Föräldraansvaret måste stärkas! Vårdnadshavare har ett ansvar för att deras barn ska ha möjlighet att lyckas i skolan. Det är ett föräldraansvar att t ex se till att barnet kommer i tid till skolan, att respektera de regler som skolan sätter upp och att hjälpa till med läxläsning. Liberalerna vill införa möjligheten till föräldrakontakt för elever som inte klarar skolan.

- Vi vill ha och utveckla fler familjecentraler i hela Värmland. Ett första steg är att det ska finnas minst en i varje kommun.
- Skolan ska vara en säker plats! Alla skolor ska ta fram beredskapsplaner för att förebygga och kunna hantera pågående dödligt våld eller annan form av hot och våld.
- Säkerställ och intensifiera skolors arbete med fri- och rättigheter och normmedvetenhet.
- Tillgången till speciallärare bör regleras genom ett golv för hur många speciallärare som bör finnas per elev.
- Utbildningssystemet ska inte vara värderingsfritt. Skolan ska aktivt verka för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

LÄRARNAS VILLKOR

- Vi vill att lärare ska ha god tid för förarbete, undervisning och efterarbete. Lärare måste få en bättre arbetsmiljö. Liberalerna vill reglera lärares undervisningstid!
- Fler utbildade personer behövs i skolan och fler kompetenser. Vi vill ha fler pedagoger, kuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger och socionomer.
- Vi vill återinföra klasslärare och anställa andra yrkesgrupper för att minska lärarnas administrativa börda, exempelvis gällande mentorskap.
- Vi vill höja lärarbehörigheten i våra värmländska kommuner. Alla lärare ska vara legitimerade, både på rätt nivå och i rätt ämne.
- Det ska vara attraktivt att ta ett lärarjobb i hela Värmland.
- Alla lärare i Värmland ska ha möjlighet till karriärvägar och vidareutbildning.
- Inför en straffavgift för skolor som anställer obehöriga lärare. Skolor som satt i system att anställa obehöriga lärare ska vara tvungna att betala kännbara sanktionsavgifter.
- Gör lärare till en skyddad yrkestitel. Bara de som är utbildade och har en lärarlegitimation bör få kalla sig lärare.
- Det ska löna sig att vara en skicklig pedagog. För det behövs ökad lönespridning och bättre karriärmöjligheter så att duktiga lärare vill stanna och utvecklas i yrket.

FÖRSKOLA

- Rätt till fler timmar i förskolan för alla. Dagens lagstadgade rätt till förskola för barn till den som är arbetslös eller föräldraledig med ett annat barn ska utvidgas från 15 timmar i veckan till 30 timmar i veckan.
- Barns språkutveckling måste säkerställas redan i förskola. Screening av barns ordförråd behöver göras och sedan följas upp med riktade insatser. Liberalerna vill även införa ett mål om minst 100 timmar högläsning per år i förskolans styrdokument.
- Förskolan ska vara obligatorisk för de barn som behöver det för sin språkutveckling.
- För att förskolans verksamhet ska hålla hög kvalitet är det avgörande att all personal har goda kunskaper

i svenska.

- Barnomsorg ska erbjudas på obekväm arbetstid till de familjer som behöver det på grund av sitt arbete och sin familjesituation.

GRUNDSKOLA, GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNING

- I värmländska skolor ska vi ha läsa- skriva- och räknagaranti. Tidiga insatser är viktiga.
- Alla barn i Värmland ska avsluta grundskolan med gymnasiebehörighet.
- Tidiga betyg och kontinuerliga kunskapsmätningar hjälper eleven, läraren och föräldrarna att få överblick över hur eleven utvecklas i sina studier och för att sätta in stöd. Vi vill se betyg från vårterminen årskurs 4.
- Inför ämnesbetyg i gymnasiet.
- Gymnasieskolan ska erbjuda högkvalitativ utbildning inom både teoretiska och yrkesinriktade områden och alla ska oavsett studieval kunna välja att läsa in högskolebehörighet.
- Målet ska vara att alla Värmlands skolungdomar ska slutföra en gymnasieutbildning eller en yrkes- eller lärlingsutbildning.
- Vi vill arbeta för att höja statusen på praktiska utbildningar.
- På en alltmer rörlig och krävande arbetsmarknad ställs krav på vidareutbildning och omskolning i en allt högre takt. Därför ska individen ha goda möjligheter att förnya sin kompetens under hela arbetslivet.
- Den som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning ska ha rätt att när som helst komplettera sina kunskaper genom vuxenutbildning. Särskilt viktigt är det att arbetslösa ges goda förutsättningar att höja sin kompetens.
- Anställda ska kunna gå ner i lön och arbetstid för att kompetensutveckla sig på deltid.
- Fler gymnasieutbildningar till hantverksyrken ska ske i form av lärlingskap. Det är viktigt att det finns en samverkan mellan skolorna, företagen och branschorganisationerna.
- Alla lärlingsutbildningar ska avslutas med ett gesällprov.
- Anpassa ersättning till mindre och medelstora företag gällande lärlingsutbildningarna.

HÖGRE STUDIER

- De akademiska lärosätenas oberoende ska värnas och statliga lärosäten ska ges en ny myndighetsform, som ger större autonomi från regeringsmakten.
- Svensk högre utbildning ska konkurrera på den internationella utbildningsmarknaden och kännetecknas av hög internationalisering.
- Utländska toppuniversitet ska uppmuntras att etablera filialer i Sverige.
- Studentinflytandet ska värnas.
- All högre utbildning ska vara forskningsanknuten.
- Hög akademisk kvalitet och stor efterfrågan på utbildningen ska leda till ökade resurser för högskolan.

Resurstilldelningen ska inte bygga på ett system där enbart hög genomströmning premieras. Låg kvalitet på en utbildning ska kunna leda till att utbildningen stoppas.

- Det ska finnas drivkrafter för studenter att tillgodogöra sig en examen med normal eller högre studietakt, exempelvis genom införandet av en examensbonus.
- Fribeloppet bör på sikt kraftigt höjas.

FOLKHÖGSKOLOR OCH FOLKBILDNING

- Folkhögskolans självständighet och pedagogiska frihet ska försvaras.
- Folkhögskolan ska vara både en plats för bildningens egenvärde och en väg vidare för dem som behöver komplettera sin utbildning.
- Mötet mellan olika deltagare och med olika livssituationer är en styrka.
- Folkbildningen behöver resurser och stabila villkor för att kunna ta ansvar för deltagare som behöver nya chanser, nya vägar och ett sammanhang där lärande blir möjligt.
- Folkbildningen ska ges långsiktiga och förutsägbara villkor, fri från ideologisk styrning.
- Bibehåll och stärk våra värmländska folkhögskolors särart och profiler.
- Vi vill stärka de studieförbunden som vilar på demokratisk grund. De har en viktig roll i det livslånga lärandet och folkbildningen.
- Folkbildning handlar ytterst om tilltro till människan. Det är en djupt liberal idé – och en nödvändig investering i ett öppet, bildat och sammanhållet samhälle.

Social- och omsorgspolitik

SOCIALPOLITIK

- Liberalerna är ett socialliberalt parti i Sverige, det bygger på en kombination av individens frihet och ett starkt socialt skyddsnät.
- Våra socialförsäkringssystem och vårt individstöd ska ge människor förutsättningar att klara sig själva, inte skapa långvarigt beroende.
- Det tidiga och förebyggande arbetet är det viktigaste för att stärka barn och unga men även äldre. Allt för att med stöttning kunna använda sina egna styrkor.
- Familjecentral i alla kommuner där kommunen och regionen tidigt kan stödja föräldrar i deras föräldraskap och upptäcka barn i behov av extra stöd.
- En tillgänglig elevhälsa vid alla skolor, som med sin samlade profession kan ge tidiga insatser till elever som behöver stöd.
- Skolsociala team inom skolan där skolan och socialförvaltningarna samarbetar kring enskilda elever.
- Tidiga insatser och stöd i familjer allt för att förhindra att barn ska bli omhändertagna och placerade

utanför hemmet.

- När barn blir placerade ska hemkommunen ta ett extra stort ansvar och genom uppföljning se till att de placerade barnen ha rätt till skola, vård och omsorg och tandvård. De får aldrig ”ramla mellan stolarna” på grund av att de flyttar från hemkommunen till annan kommun.
- Bidrag ska vara tillfälliga och kombineras med krav på aktivitet, t.ex. jobbsökande eller utbildning.
- Insatser för att minska långtidsarbetslöshet och utanförskap.
- Stöd till utsatta barn och familjer.
- Tidiga sociala insatser för att förebygga kriminalitet.
- Fokus på barns rättigheter och trygg uppväxt.

FUNKTIONSRÄTT OCH LSS

- FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar ska bli svensk lag i likhet med Barnkonventionen.’
- Personer med funktionsnedsättningar ska kunna leva ett liv som andra.
- Varje kommun ska upprätta en ”Tillgänglighetsplan” där tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning säkerställs. Allt från fysisk tillgänglighet, samhällsinformation, upphandling inom kommunen.
- Även personer som idag saknar diagnos för att ingå under LSS, skall ha möjlighet att få sin situation prövad, som t.ex. gravt synskadade samt andra som har på grund av funktionsnedsättningar som hindrar dem från att leva ett gott liv.
- Valfrihet och självbestämmande ska vara en självklarhet för alla insatser enligt LSS.
- Kommunerna ska eftersträva att valfrihet finns inom den daglig sysselsättningen då olika individer har olika intressen och förutsättningar för olika arbeten.
- Beslut om insatser inom LSS ska gälla över tid, inte med korta omprövningstider.
- Ta bort åldersgränsen för att ansöka om LSS.
- Vi anser att all assistans ska vara under samma huvudman och att det ekonomiska ansvaret samlas där.
- Habiliteringsersättningen ska styras utifrån lagstiftning och vara densamma över hela riket. I dagsläget behöver varje kommun se över sina ersättningar.
- En väl fungerande habilitering och tillgång till hjälpmedel är en förutsättning för möjlighet till arbete och studier.
- Gör det enklare för personer med sjukersättning att prova att arbeta utan att ersättningen minskar.
- Unga med funktionsnedsättning som behöver förlängd skolgång ska få studiemedel, inte aktivitetsersättning.
- Arbetsmarknaden måste öppnas upp för personer med funktionsnedsättning.
- När en funktionsnedsättning finns som begränsar arbetsutbudet ska hjälpmedel och anpassningsåtgärder sättas in för att personen ska kunna få ett arbete på den reguljära

arbetsmarknaden så långt detta är möjligt.

- Habiliteringsersättningen ska styras utifrån lagstiftning och vara densamma över hela riket.
- Gör det enklare för personer med sjukersättning att prova att arbeta utan att ersättningen minskar.

ÄLDREOMSORG

- Ändra socialtjänstlagen så att årsrika har rätt till god levnadsstandard! I stället för endast skäliga levnadsvillkor.
- Äldreomsorgen ska vara serviceorienterad och ha som uppgift att underlätta för den äldre att utforma sin vardag efter sina önskemål. Självbestämmande och valfrihet är lika viktigt för alla oavsett ålder.
- Alla ska få en omsorgskontakt.
- Omsorgstagare ska kunna bestämma mera över sin biståndsbedömda tid.
- Minska antalet olika personer som kommer hem till omsorgstagaren.
- Avskaffa minutstyrningen inom äldreomsorgen och sätt den enskilda individens behov i fokus.
- Bättre bemanning och bättre arbetsvillkor. Det är brist på utbildad personal i äldreomsorgen och lönen är låg. Höj lönen för undersköterskor med examensbevis.
- Vi vill verka för att fler inom äldreomsorgen vidareutbildar sig eller går kompetenshöjande kurser.
- Fler heltidsanställda i stället för timvikarier.
- Vi vill att läkarmedverkan inom äldreomsorgen ska fungera bra i alla Värmlands kommuner. Ge också kommunerna rätt att själva anställa läkare.
- Språkkrav för äldreomsorgens personal är en trygghetsfråga. Detta innebär också krav på flerspråkighet hos de anställda, när allt fler invandrare kommer till äldreboenden.
- Bort med åldersdiskrimineringen av kommunens omsorgstagare! Ställ alltid frågan: Vad tycker du? Hur skulle du vilja ha det? Tillgodose önskemålen så långt det är rimligt!
- Inför krav på utdrag ur belastningsregistret! vid anställning inom hemtjänst, äldreomsorg, LSS och andra verksamheter där personal arbetar nära vuxna personer i beroendeställning.
- Fysisk, social och mental stimulering ska vara en självklar del av omsorgen! Det är viktigt för välbefinnandet och för att bevara fysiska och mentala resurser hos omsorgstagarna så långt det är möjligt.

ÅRSRIKA

- Motarbeta åldersdiskrimineringen! Stå upp för alla människors lika värde. Vi behöver ta bättre vara på den kompetens och den erfarenhet som årsrika har.
- Alla pensionärer ska få höjd pension, de med lägst pension mest. Det ska löna sig att ha arbetat.
- Ålderspensionen släpar efter och behöver höjas! Omfördela en del av löneavgiften på 10,72 % till höjd ålderspensionsavgift.
- Ta bort den övre gränsen för pensionsåldern!

- Bygg fler Trygghetsboenden! Fullt handikappanpassade, ej biståndsbedömda lägenheter. Ett större antal sådana lägenheter i fastigheten ger goda möjligheter till social samvaro. Gemensamhetslokal, övernattningslägenhet, centralt läge och tidvis bemanning. Det är av stort värde, både för årsrika och för kommunen!
- Vi vill fortsätta sänka skatten på pensionen.
- Inför ett utökat, kostnadsfritt äldrevaccinationsprogram som omfattar fler sjukdomar, som årlig influensavaccination, vaccination mot pneumokocker, difteri/stelkramp/kikhosta och bältros.
- Inför mobila vårdteam för att förbättra tillgången till vård i hemmet.
- Bygg fler seniorboenden. Det är av stort värde, både för årsrika och för kommunen.
- Motverka ensamhet bland äldre genom fler sociala aktiviteter.
- Sverige ska ställa sig bakom FN:s äldrekonvention.
- Höj bostadsbidragen till dem som har låg pension.

MISSBRUK OCH MISSBRUKSVÅRD

- Vi vill ha en nollvision mot drogrelaterade dödsfall och drogrelaterat lidande.
- Narkotika- och alkoholberoende betraktas som en sjukdom.
- Beroendesjukdomar ska behandlas med en fungerande, evidensbaserad vård.
- Socialtjänsten ska erbjuda insatser som inte kräver nykterhet eller drogfrihet innan man får ta del av dem. Exempelvis “Tak över huvudet först”.
- Man ska ha rätt till vård även om man inte är nykter eller drogfri.
- Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens insatser för tidig upptäckt av riskbruk av alkohol ska stärkas. Hjälp ska erbjudas snabbare än vad som görs i dag.
- Tillgängligheten till överdoshämmande läkemedel ska vara god.
- Vi behöver se en ökad samverkan mellan kommunerna socialtjänst och hälso- och sjukvården rörande beroendevården och hanteringen av missbruk.
- Beroendevården ska erbjuda insatser och stöd för medberoende, till exempel anhöriga. Ett missbruk påverkar fler än den som är i ett beroende och de behöver stöd och hjälp. Inkludering i samhället ökar också möjligheten till ett drogfritt liv.
- Ungdomar som utvecklat ett missbruk ska kunna få intensiva insatser i hemmet både från socialtjänsten och vården.

Jämställdhet och

likabehandling

JÄMSTÄLLDHET

- Ny och större jämställdhetsbonus på 30 000 kronor för de familjer som delar föräldraförsäkringen mer lika, för att stimulera ökad anknytning från båda föräldrarna samt jämställdhet i familjelivet och på arbetsmarknaden.
- Jämställdhets-VAB för att främja en jämnare fördelning vård av sjukt barn mellan föräldrarna.
- Dela mer av pensionen. Det ska gå att överföra både mer av den statliga pensionen och tjänstepensionsrättigheter till varandra under äktenskapet.
- RUT-avdrag för att förenkla föräldralivet. Fler tjänster som underlättar vardagen ska inkluderas i RUT-avdraget. Exempelvis ytterligare barnpassning och transport till fritidsaktiviteter.
- Rätt till två dagars betald ledighet vid skolrelaterade tillfällen, för att fler föräldrar ska kunna engagera och involvera sig mer i barnens skolgång.
- Sänk skatten för barnfamiljer med 10 000 kronor per år och per barn delat mellan föräldrarna i ett så kallat barnavdrag på skatten på förvärvsinkomster.
- Inför VAF (vård av förälder). I likhet med vård av barn (VAB) ska den som tar hand om sin egen äldre förälder inte behöva gå ner i arbetstid eller få en ohållbar livssituation, med ökad stress eller sämre hälsa, på grund av att den tar ansvar för sina anhöriga.
- Uppdatera äktenskapsbalken för att stärka det juridiska skyddet för partnerna.
- Avskaffa flerbarnstillägget – en tydlig kvinnofälla.
- Samhället måste i fler situationer fråga om det pågår våld i nära relationer.
- De som döms för relationsvård eller stalkning ska få fotboja.
- Bekämpa hederskultur i skola, socialtjänst och polis.
- Satsa på förebyggande arbete mot våld och förtryck.
- Ge långsiktiga villkor för kvinnojourer.
- Införa särskilda domartjänster för sexualbrott och våld i nära relationer.
- Skärpa straffen för sexualbrott och höja maxstraffet för våldtäkt.
- Höja löner i kvinnodominerade yrken.
- Säkerställa att skolan aktivt motverkar begränsande könsroller.

JÄMLIKHET

- Alla ska ha samma möjlighet att nå sin fulla potential utan att hållas tillbaka av fördomar och diskriminering.
- Sverige ska vara ett öppet och tolerant land. Fördomar och diskriminering ska bekämpas.

- Liberaler verkar för ett öppet samhällsklimat där ingen känner sig tvungen att dölja sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck och där alla visas samma respekt oavsett sexuell läggning.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar att se till att skola, vård, äldreomsorg och annan service ges på jämlika villkor.
- Sverige ska verka i EU och internationellt för hbtq-personers rättigheter som en del av de mänskliga rättigheterna.
- Samernas, sverigefinnarnas, tornedalingarnas, judarnas och romernas ställning som nationella minoriteter och samernas ställning som urfolk ska upprätthållas.
- Äldres rätt till självbestämmande ska hävdas och alla tendenser till åldersfördomar bekämpas.
- Sverige ska vara ett tillgängligt land. Den offentliga miljön, inklusive kollektivtrafiken, ska vara tillgänglig. Systematisk tillsyn behövs för att få bort enkelt avhjälpta hinder. Bristande tillgänglighet ska ses som diskriminering.
- Gör FN:s funktionsrättskonvention till svensk lag.

Kultur och civilsamhälle

FRIHET OCH KVALITET – MED ARMLÄNGDSAVSTÅND

- Tankens och ordets frihet är grunden i liberal kulturpolitik. Den liberala kulturpolitikens uppgift är inte att styra kulturen utan att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning.
- Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Den konstnärliga friheten ska värnas.
- Värna principen om armlängds avstånd i all regional kulturpolitik och säkerställ konstnärlig frihet för både professionella och fria kulturskapare.
- Stärk villkoren för professionell scenkonst, samtidskonst och andra konstformer som bär upp den konstnärliga kvaliteten i regionen.
- Säkerställ att statliga och regionala anslag är kvalitetsdrivande och utgår från kulturens egenvärde samt professionell bedömning.
- Kulturutveckling ska i första hand drivas av kulturutövare, publik och kulturinstitutioner.
- Kulturpolitiken ska värna kulturens egenvärde och säkerställa att fler invånare får tillgång till kvalitetskultur, oavsett bostadsort.
- Public service-medierna blir allt viktigare för det gemensamma samtalet i samhälleliga och kulturella frågor. Public service ska fortsatt ha ett brett uppdrag och sträva efter kvalitet och relevans.

KULTURENS INFRASTRUKTUR, DELAKTIGHET OCH SAMVERKAN

- Säkerställ en stark kulturell infrastruktur med institutioner såsom länsmuseum, professionella scenkonstverksamheter, folkhögskolor, kulturmiljöer och konstarenor som nav – i nära samspel med det fria kulturlivet och amatörkulturen.
- Säkerställ kultur i hela länet genom turnerande professionell scenkonst, samtidskonstutställningar, residens, lokalt arrangörskap och digitala lösningar.
- Värna och utveckla amatörkulturens och civilsamhällets roll som grund för delaktighet, talangutveckling och kulturell bredd i hela Värmland.
- Stärk barns och ungas rätt till professionell scenkonst, bild- och formkonst samt eget skapande genom kulturskola, folkbildning och fria initiativ.
- Skapa förutsättningar för nyanlända att ta del av och bidra till Värmlands kulturutbud.
- Låt kultur, bildning och folkhälsa samverka och stärka varandra genom evidensbaserade insatser.
- Det offentliga ska på alla nivåer gynna mångfald av kulturuttryck. Ekonomiska förutsättningar måste ges för kultur av hög kvalitet, även när den inte är ekonomiskt lönsam.
- Ett friare och mer motståndskraftigt kulturliv kräver också ett bredare finansieringslandskap. Ett diversifierat finansieringssystem stärker kulturens oberoende.
- Privat finansiering ska stimuleras. T ex avdragsrätt för gåvor och gynnsamma skattevillkor för kultursponsring. Fler stiftelser för kulturfinansiering ska skapas.

INTERNATIONALISERING OCH BEREDSKAP – FÖR EN STARKARE OCH SÄKRARE GEMENSKAP

- Prioritera internationalisering som kvalitets- frihets- och beredskapsfrågor och uppmuntra fler internationella residens, samproduktioner och kulturutbyten.
- Värmlands kulturliv berikas av influenser från andra kulturer – internationella samarbeten ska stärkas och göras långsiktiga.
- Utveckla regionalt stöd för alternativ och internationell kulturfinansiering genom EU-program, stiftelser och globala samarbeten.
- Verka för att Region Värmland ansluter sig till ICORN och utvecklar fristadssystemet så att fler konstnärer och konstformer omfattas.
- Stärk arbetet med beredskap, skydd och digitalisering av kulturarv, arkiv och samlingar i samverkan med nationella och internationella aktörer.
- Värmlands kulturmiljöer och kulturarv – inklusive finngårdarna – ska vårdas, utvecklas och göras tillgängliga för fler.

BIBLIOTEKENS ROLL I EN OROLIG TID – FRI INFORMATION I ETT ÖPPET SAMHÄLLE

- Region Värmland ska tydligt slå fast bibliotekens professionella oberoende och avvisa politisk styrning av medieurval och innehåll.

- Biblioteken ska ses som en del av den regionala civila beredskapen och inkluderas i beredskaps- och krisplanering.
- Bibliotekens roll som trygga, öppna mötesplatser vid samhällsstörningar ska värnas och utvecklas i hela länet.
- Arbetet med medie- och informationskunnighet (MIK) ska stärkas som en del av regionens psykologiska försvar.
- Biblioteken ska ges förutsättningar att tillgängliggöra korrekt och begriplig samhällsinformation för alla invånare, särskilt i kris.
- Region Värmland ska tydligt slå fast bibliotekens politiska oberoende genom att biblioteksrådet, bestående av representanter från professionen och låntagare, beslutar över medieurval och innehåll.
- Skolbibliotek med skolbibliotekarie ska finnas på varje skola.

FOLKHÄLSA, JÄMLIKHET OCH GEMENSAMT ANSVAR

- Rikta folkhälsoarbetet särskilt mot utsatta grupper och områden med stora hälsoutmaningar.
- Säkerställ att folkhälsoarbetet är evidensbaserat och följs upp systematiskt.
- Stärk civilsamhällets roll som möjliggörare i folkhälsoarbetet genom långsiktiga och tillitsbaserade stöd.
- Utveckla samverkan mellan region, kommuner, civilsamhälle, kultur-, bildnings- och vårdaktörer.
- Integrera kultur och bildning som verktyg i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.
- Använd bibliotek, folkhögskolor och kulturverksamheter som arenor för att motverka ensamhet och psykisk ohälsa.
- Satsa på tidiga och förebyggande insatser för barns och ungas fysiska och psykiska hälsa.
- Vi vill jobba för att fler barn och ungdomar rör på sig, gestaltade livsmiljöer ska uppmuntra till lek och rörelse. Särskilt viktigt att uppmuntra de som rör sig minst eller inte alls till rörelse!

Arbetsmarknad och näringsliv

NÄRINGSLIVSPOLITIK/FÖRETAGARPOLITIK

- Region och kommuner ska vara en partner och möjliggörare, ta bort onödiga krav och regelkrångel.
- Vi ska fortsatt utveckla och stärka våra ”starka områden” i Värmland, så som skogen med skoglig bioekonomi, stål- och verkstad, digitala hälsoinnovationer, besöksnäring, livsmedelsföretag och spelindustrin.
- Vi vill ha stabila klusterorganisationer som klarar av att stå på egna ben.
- Värmland ska ha Sveriges starkaste data- och säkerhetskluster.
- Vi vill se mer konkurrensutsättning av den kommunala verksamheten.

- Stärk entreprenörskapet! Det ska vara lika självklart att anställa sig själv eller av en annan arbetsgivare.
- Ung företagsamhet är stort i Värmland, vi vill göra det ännu större.
- Liberalerna vill ha en lättillgänglig och rättssäker myndighetsutövning kring plan- och byggärenden, vilket underlättar både för bostadsmarknad och företagsetablering i våra kommuner i länet.
- Vi vill underlätta för värmlänningarna att bygga bostäder i attraktiva och sjönära lägen.
- Vi behöver matcha utbildningarna utifrån arbetsmarknadens behov. För att stärka kompetensförsörjningen och öka möjligheten till arbete efter studier.
- Vi vill att ALMI ska ta ett större ansvar för företagslån i de kommuner som saknar bank.
- Vi vill stärka utbildning och forskning inom kreativa branscher, blanda annat sällskaps- och digitala spel.
- Fortsatt utbyggnad av olika former av internetuppkopplingar, t.ex. fiber och 5G.

GÖR VÄRMLAND KÄNT UTANFÖR REGIONEN.

- Värmlands besöksnäring är viktig både för turismen och för att locka hit framtida värmlänningar.
- Regionen ska samarbeta både nationellt och internationellt för att stärka Värmland, ensam är inte stark.
- Vi vill stärka vår gemenskap och samarbete med Norge, och våra grannlän..
- Vi vill att värmlänningarna med enkelhet ska kunna åka riksfärdtjänst både inom hela Sverige och till Norge.
- Vi vill ha ett utökat samarbete över landsgränsen till Norge gällande blåljuspersonal.

EN MER RÖRLIG ARBETSMARKNAD

- Egenförsörjning är en förutsättning för personlig frihet.
- Det ska vara lätt för värmlänningen att byta karriär.
- Vi vill arbeta för att få till en bättre kompetensmatchning på den värmländska arbetsmarknaden.
- Utveckla kommunernas lärcentra och öka samarbetet med andra universitet utanför regionen.
- Hjälpa arbetssökande till arbete genom utbildning och jobbcoaching.
- Låta privata aktörer konkurrera med varandra och fungera som effektiva arbetsförmedlare.
- Öka anställningsstödet till arbetsgivare inom en begränsad tid, men inför också bättre kontroll av vad anställningsstödet leder till.
- Utveckla vuxenutbildningen för att främja ett livslångt lärande.
- Staten har dragit sig undan från nästan hela länet, vi vill ha kvar våra servicekontor och statliga myndigheter.
- Vi vill slå ihop flera FINSAM-förbund för att effektivisera arbetet. FINSAM består av olika samordningsförbund där Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommuner och regionen gemensamt arbetar med samordnad rehabilitering för att få fler människor in i arbetslivet.

EN UTVECKLAD BOSTADSMARKNAD

- Detaljplaneprocessen måste gå mycket snabbare än idag, utan att riskera rättssäkerheten.
- Sänkta flyttskatter och amorteringskrav, det ska vara lätt och billigt att flytta.
- Se över och skapa ett mer flexibelt strandskydd som gör det enklare att få bygga strandnära i områden med lågt exploateringstryck.
- Rensa i avdrag och bidrag. Bygg hållbara och överskådliga system, neutrala mellan boendeformer.
- Grundläggande post- och betalservice ska också finnas i hela landet.
- Fler ska ha möjlighet att äga sin bostad.
- Strandskyddet ska vara starkt där det verkligen behövs, men mer flexibelt där exploateringstrycket är lågt. Det ska finnas fler möjligheter för kommuner att kunna ge dispens för strandskyddet.

Infrastruktur och kollektivtrafik

EN UTVECKLAD PERSON- OCH GODSTRAFIK

- Vi står bakom Region Värmlands och alla våra 16 kommuners överenskommelse om infrastrukturprioriteringar. Det är viktigt att vi är eniga i länet för att maximera chanserna till nationell prioritering.
    - Oslo-Stockholm 2.55 behöver genomföras nu. Dubbelspår på Nobelbanan och mellan sträckan Karlstad-Kil är avgörande för att Värmland ska få en fungerande tågtrafik både för personer- och godstrafik.
    - Prioritera drift och underhåll i hela länet. Fokus på arbetspendling, godstrafik och säkerhet.
    - Vänersjöfarten är viktig. Nya slussar i Trollhättan måste omgående byggas.
    - E18 måste vara välfungerande och säker genom hela länet. Det är en pulsåder i vägnätet.
    - Infrastrukturen i västra Värmland ska rustas upp. För att trygga goda möjligheter till transporter mot Göteborg.
- Med anledning av Försvarsmaktens satsningar måste infrastrukturen i östra Värmland säkerställas.
- Fryksdalsbanan ska prioriteras för arbetspendling, studiependling och godstrafik.
- Värna Karlstad Airport för snabba transporter av gods- och persontrafik till hela landet och även internationellt.
- Staten ska ta ett större ekonomiskt ansvar för de regionala flygplatserna.
- Vi vill arbeta för att våra mindre regionala flygplatser ska få möjlighet att bli föregångare vad gäller elflyg. Elflyg kan bli en viktig faktor för utvecklingen av landets regioner inte minst för näringslivet.

EN KOLLEKTIVTRAFIK SOM HÅLLER IHOP VÄRMLAND

- En väl utbyggd kollektivtrafik är en förutsättning för att hela Värmland ska leva och utvecklas. Fokus för kollektivtrafiken ska vara arbets- och studiependlingen.
- Den värmländska kollektivtrafiken vara attraktiv, trygg, tillgänglig och välfungerande.
- Vi vill utveckla dynamisk trafik till hela Värmland för att fler ska kunna ta del av kollektivtrafiken.
- Accelerera utbyggnaden av fler X-linjer i Värmland exempelvis i Filipstad.
- Fortsätt och fördjupa dialogen med funktionshinderrörelsen och pensionärsorganisationerna. Viktigt för en tillgänglig kollektivtrafik och frihet att kunna röra sig hela livet.
- Gör det lättare att ta med sig cykeln i kollektivtrafiken.
- Fler biljettkontroller i kollektivtrafiken – alla ska betala för sin resa.
- Vi vill sen en mix av fordon och bränslen inom kollektivtrafiken – för att stärka robustheten.
- Tåg ska i första hand transportera resenärer mellan centralorter. Om resetiden inte blir längre ska mindre stopp tillåtas.
- Öppna upp skoltrafiken i Värmland för fler resenärer. Ett av många sätt att få en levande landsbygd.
- Kollektivtrafiken måste långsiktigt stärka sin ekonomi genom att vara ett attraktivt alternativ till bilen. Ska det vara möjligt måste kollektivtrafiken vara punktlig och snabb.
- Reseavdraget ska kraftigt höjas på landsbygden och begränsas där det finns välutbyggd kollektivtrafik.

Ett hållbart samhälle

MILJÖ, KLIMAT OCH NATURVÅRD

- Principen att förorenaren betalar ska upprätthållas.
- Vi vill driva en tillväxtpolitik där effektivisering stimuleras.
- Åtgärder som är ämnade att värna miljön måste ses i ett större sammanhang där biologisk mångfald inte ställs mot människors möjlighet att leva i hela Värmland eller produktionen av fossilfri energi.
- EU-samarbetet är vårt viktigaste instrument för att driva på miljöarbetet internationellt. EU:s ambitioner måste höjas och regelverken skärpas.
- Kunskap är makt – vi vill se fler marknadsdrivna certifieringar och märkningar, framför allt för att kunna se en varas klimatavtryck.
- Förbjud handel med företag som säljer varor med farliga kemikalier så som hormonstörande ämnen.
- Vi måste tro på hållbar och innovativ utveckling – näringsliv som det offentliga har en viktig roll där.
- Vi vill att alla kommuner har uppdaterade sårbarhetsanalyser. Detta i syfte att förebygga framtida översvämningar och naturkatastrofer. Det handlar både om klimatanpassningar och förebyggande arbete

- Bekämpa invasiva arter aggressivt – ge information och kunskap till markägare och fastighetsägare för att möjliggöra att ett större ansvar tas.
- Övergödningen i Vänern och våra vattendrag ska minska.
- Alla ska ha rätt till en god livsmiljö – staten bör skyndsamt stötta de kommuner som har problem med översvämningsmygg.
- Allmänhetens tillgång till skog, mark och stränder ska värnas. Fjäll-, skogs- och kustområden samt sjöar och vattendrag med höga naturvärden ska ha ett starkt skydd.

ENERGI

- Vi vill värna om den svenska energimixen, till exempel kärnkraft, vind, vatten och solenergi.
- Europa ska inte vara beroende av rysk gas.
- Höjningar av miljöskatter och slopade subventioner ska kompenseras med skattesänkningar som bibehåller näringslivets konkurrenskraft och enskilda människors köpkraft.
- Värna den värmländska vattenkraften. Den är ren och finns på plats nu, att tvinga bort den skulle leda till minskad elproduktion i en tid när vi behöver mer fossilfri el.
- Stoppa utrivningen av kraftdammarna, de behövs både för att ge energiförsörjningen och för att stärka beredskapen.
- De värmländska kommunerna ska vara en möjliggörare för att bygga fossilfri energiproduktion. Vi ska ta hänsyn till alla intressenter. Det kommunala vetot får inte urholkas.
- Utbyggnad av vindkraft ska koncentreras till redan exploaterade områden och platser med relativt låga värden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv.
- 100 procent fossilfri elproduktion ska vara målet.
- Kärnkraften behövs för klimatets skull och för att minska världens utsläpp. Staten ska underlätta en utbyggnad av svensk kärnkraft, bland annat genom att peka ut platser så att kärnkraftsaktörer snabbt kan påbörja byggnation.
- Stärk konsumentens ställning på elmarknaden.

SKOGEN

- Den svenska skogspolitiken ska vila på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet.
- Mer forskning kring frågor om alternativa bruknings- och avverkningsmetoder behövs. Alternativ till kalavverkning behövs för miljön och klimatet.
- De kvarvarande naturskogarna, gammelskogarna, måste skyddas.
- Bygg i trä i största möjliga utsträckning.
- Vi vill minska Sveaskogs skogsinnehav genom att sälja ut den till marknadspris.
- Vi anser att en levande landsbygd gynnas av att skogen ägs lokalt.

JORDBRUK, LIVSMEDEL OCH VATTEN

- Marknadskrafter, frihandel och hållbar produktion ger fler i världen bra mat.
- Jordbruket ska stå för sina miljö- och klimatkostnader, men också ersättas för ekosystemstjänster (naturvård och biologisk mångfald).
- Vi behöver hjälpa jordbrukare och skogsbrukare att ställa om till nya miljövänligare drivmedel. Staten bör ta ett större ansvar för att få till denna omställning.
- Öka det värmländska bidraget till Sveriges livsmedelsförsörjning.
- Det ska bli enklare att veta vad man har på tallriken. Konsumenterna ska ha rätt att veta produktions- och tillverkningsland, innehåll och klimatavtryck.
- Mer värmländskt på tallriken – prioritera mer närproducerad mat i offentliga upphandlingar i Värmland.
- Värmland behöver en levande landsbygd. Staten ska inte försvåra för de som driver jordbruk. Enklare regelverk och mindre byråkrati behövs. Fokus ska vara på kvalitet.

VILTVÅRD OCH ROVDJUR

- Jakt är en viktig del av naturvården.
- Vi värnar den biologiska mångfalden och livskraftiga viltstammar.
- Förbättrade möjligheter för handel med viltkött.
- Sverige ska ha livskraftiga stammar av de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn.
- Den regionaliserade rovdjursförvaltningen ska fortsätta och vi fortsatt samarbeta med fylkena i Norge.
- Det är viktigt med dialog särskilt bland människor som lever i rovdjurstäta områden.
- Jakt på rovdjur ska bygga på vetenskaplig grund.
- Eftersöksjägare ska ha rätten att använda blåljus för att upplysa trafikanter om att en viltolycka skett. Viktigt för att stärka upp eftersöksjägares trygghet.

Migration och integration

MIGRATION

- Liberalerna värnar om asylrätten och driver på för en gemensam och human flyktingpolitik i hela EU.
- Stängda gränser gör världen fattigare. Att människor flyttar till arbete bidrar till utveckling.
- Den fria rörligheten för individer är grunden i Europasamarbetet och ska värnas.
- Arbetskrafts- och företagarinvandringen bidrar till Sveriges tillväxt, och student- och forskarinvandringen stärker Sverige som kunskapsnation. Både tillfällig arbetskraft och nya invånare ska välkomnas. Det behövs mer kvalificerad arbetskraftsinvandring till vårt land.

- Lönegolvet för arbetskraftsinvandring ska vara konkurrenskraftigt ur ett internationellt perspektiv, hindra utnyttjande och vara konstruerat för att lösa sådana kompetensbehov som inte enkelt kan lösas genom utbildning i Sverige.
- Personer som kommer till Sverige för att forska eller utbilda sig vid svenska lärosäten ska ha generösa regler för att sedan kunna hitta ett jobb.
- Reglerna för ansökan om och förlängning av uppehållstillstånd för den som vistas här lagligt ska förenklas.
- Många människor lever utan tillstånd i Sverige, så kallade papperslösa. Att de vistas här utan tillstånd gör inte att de saknar de grundläggande mänskliga rättigheter som tillkommer alla. Så länge de befinner sig här ska de ha tillgång till skolgång och sjukvård och skyddas mot exploatering. Att vara papperslös är inte att vara rättslös.
- EU:s asylpolitik ska vara human och rättssäker och i linje med internationella konventioner. Ansvaret för flyktingmottagandet ska fördelas jämnare mellan länderna så att fler flyktingar ska få skydd.
- Asylprocessen i Sverige behöver förändras för att leva upp till folkrättsliga åtaganden. Kritik från FN:s flyktingorgan UNHCR och FN:s tortyrkommitté ska vägleda svensk asylprövning.
- Särskild hänsyn ska tas till barns egna asylskäl och ensamkommande barn ska särskilt värnas.
- Familjeåterförening är en viktig del av asylrätten. Barn ska kunna återförenas med sina föräldrar.
- Liberalerna kräver en etableringsventil som gör att skötsamma och välintegrerade personer som är bosatta i Sverige inte utvisas.
- De som missköter sig, begår brottslighet och väljer att inte bli en del av det svenska samhälle ska utvisas.

INTEGRATION

- I Värmland finns en given plats för alla som valt att bo här. Alla behövs och alla kan bidra.
- Skapa tydlighet i de krav som samhället ställer på att var och en måste bidra till det gemensamma.
- Det ska vara klart för de nyanlända vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter de har i Sverige.
- Arbeta för att skapa mötesplatser där idéer och kulturella utbyten som överbryggar olikheter kan ske för ömsesidig förståelse.
- Samhällsorienteringen till nyanlända ska vara obligatorisk och ha en tydlig jämställdhetsprofil.
- Inför särskild samhällsundervisning för nyanlända barn.
- Språk- och samhällsprov är ett krav vid ansökan om medborgarskap.
- Barn ska aldrig behöva vara tolkar.
- Krav på motprestation för att få ekonomiskt stöd.

SPRÅK – SPRÅK ÄR NYCKELN TILL INTEGRATION. DÄRFÖR TYCKER VI LIBERALER ATT DET SKA:

- Skapas förutsättningar för språkinlärning för nyanlända utifrån individuellt behov.

- Finnas mer språkundervisningstid för nyanlända elever i skolan.
- Obligatorisk språkförskola för barn till nyanlända.
- Skapas tydliga spår med språkundervisning, praktik och yrkesintroduktion redan från början i etableringsprocessen utifrån de regionala och lokala arbetsmarknadsbehoven (t ex vård, städ, industri, besöksnäring).
- Alltid använda ett enkelt och inkluderande språk i all kommunikation vad gäller myndighetsutövning med våra nyanlända invånare.
- Vi vill att det ställs krav på ett ökat deltagande i SFI och att det samtidigt ska vara möjligt att kombinera med jobb vid sidan om.

FRÄMJA INTEGRERAT ARBETE

- Snabbare validering, inför yrkesskola, mer vuxenutbildning och lärlingsanställningar.
- Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.
- Inga bidrag till föreningar som motverkar jämställdhet och integration.
- Göra, utifrån individens förutsättningar, tydliga planeringar för hur denne kan lära sig språket, komma in på arbetsmarknaden och så småningom söka svenskt medborgarskap.

Trygghet och försvar

TRYGGHET

- Rättsstaten ska stärkas. Värmland ska vara ett tryggt län att leva i.
- Rättsväsendets förmåga och effektivitet behöver förbättras så att handläggningstiderna kortas, fler brott anmäls och klaras upp samt färre brottsanmälningar avskrivs.
- Ingen människa föds kriminell eller är dömd att förbli kriminell. Dåliga uppväxtvillkor, missbruk och socialt utanförskap ökar risken för kriminalitet.
- En socialliberal rättspolitik förenar brottsbekämpning med ett brett förebyggande arbete samt med en kriminalvård som ger individen förutsättningar att bryta med en kriminell livsstil.
- Synlighet och närhet är avgörande för polisens långsiktiga förtroende och möjlighet att förhindra brott. Vi vill se poliser i ”varje hörn” av Värmland.
- Brottsoffer ska snabbt få det skadestånd som utdömts i domstol utan att behöva kräva ut det av den dömde. Den allmänna rättshjälpen ska stärkas.
- Insatserna för att förebygga och förhindra våld i nära relationer måste fokusera på förövarna. Förövarna ska genomgå behandling samt kunna åläggas omfattande begränsningar i den geografiska rörelsefriheten.
- Skapa förutsättningar för mötesplatser mellan människor i bostadsområden till exempel stadsträdgårdar,

aktivitetsytor och hundrastgårdar.

- Skapa förutsättningar för grannsamverkan och gemensam nattvandring i bostadsområdet av de som bor där, vilket skapar både trygghet och gemenskap.
- Återfall och upprepad brottslighet ska ge strängare straff, liksom medverkan i organiserad brottslighet.
- Det ska vara förbjudet att köpa sexuella handlingar. Prostitution är i dag ofta en del av den gränslösa organiserade människohandeln.

CIVILFÖRSVAR OCH FÖRSVAR

- Stärka Sveriges försvarsförmåga och rusta upp militären inför en eventuell konflikt med främmande makt.
- Europeiska unionen är det främsta forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s insatser i ett stort antal civila och militära fredsoperationer har bidragit till konfliktförebyggande och stabilitet världen över.
- Återinför civilplikten, som ett komplement för de som inte kan genomföra värnplikten
- Effektivisera åtgärder mot informationskrigföring.
- Öka samhälles resurser mot cyberattacker och cyberspionage.
- Karlstad och Värmland ska bli Sveriges säkerhetskluster.
- Använd beredskapskrediten för materielköp här och nu.

Ett starkare Europasamarbete

- EU ska vara en union som är öppen och demokratisk och där medborgare känner förtroende för det europeiska samarbetet. Nationalism, protektionism och stängda gränser ska höra till historien.
- EU ska stå öppet för alla europeiska länder som respekterar demokratin och de mänskliga rättigheterna samt har en fungerande rättsstat och marknadsekonomi. Länder som ligger helt eller delvis i Europa och uppfyller dessa krav ska kunna bli medlemmar av unionen.
- Sverige ska införa euron som valuta. Den europeiska valutan, euron, är både ett politiskt och ett ekonomiskt projekt. Genom en gemensam valuta fördjupas den integration som ytterst syftar till att omöjliggöra konflikter mellan Europas länder.
- Vi vill se en gemensam europeisk polisstyrka för att bekämpa gränsöverskridande gängbrottslighet och människohandel.
- Europas viktigaste uppgift är att säkerställa att Ukraina vinner kriget. EU måste öka stödet till Ukraina, både ekonomiskt och militärt, tills dess att den sista ryska soldaten har lämnat – och för att återuppbygga landet därefter.